

«Η Ιατρική στον 21^ο αιώνα: Η διαχρονικότητα της κοινωνικής προσφοράς που εδράζεται στην ευλογία της θείας έμπνευσης στην άσκηση της επιστήμης»

Γιώργος Πιπερόπουλος
Δρ Κοινωνιολογίας - Ψυχολογίας
Καθηγητής Επικοινωνίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Με τιμά ιδιαίτερα και θεωρώ ότι ενέχει αρκετά στοιχεία αναγωγής της σε κλίμακα «προκλήσεως» η ευγενής σας πρόσκληση να χαιρετίσω ως κεντρικός ομιλητής το φετινό Ιατρικό Συνέδριο που διοργανώνει για τρίτη συνεχή φορά η Ιατρική Εταιρεία Καβάλας, μια πόλη που ιδιαίτερα αγαπώ.

Έσκυψα με προσοχή μέσα στο συλλογικό ακαδημαϊκό υποσυνείδητο στο οποίο συμμετέχουμε όλοι όσοι ταχθήκαμε ως ερευνητές να αναζητούμε και να υπηρετούμε την αλήθεια, ανέτρεξα σε πηγές της πλούσιας ιστορίας της Ιατρικής Επιστήμης, βασάνισα πέρα από τις διανοητικές λειτουργίες και το φάσμα των συναισθημάτων που απαιτείται να χαρακτηρίζουν κάθε δημόσιο άνδρα ή γυναίκα και κατέληξα με τον προσήκοντα σεβασμό στα Νάματα της Ελληνορθόδοξης πίστης μας σε Εκείνον στον τίτλο που δίνω παρακάτω, επειδή θεωρώ ότι εκφράζει όχι μόνο τις δικές σας προσωπικές και συλλογικές στάσεις, αλλά και τα εύλογα ερωτήματα της κοινής γνώμης που μας κρίνει όλους από τα έργα και τις πράξεις μας:

«Η Ιατρική στον 21ο αιώνα: Η διαχρονικότητα της κοινωνικής προσφοράς που εδράζεται στην ευλογία της θείας έμπνευσης στην άσκηση της επιστήμης»

Πρόθεσή μου στη διαμόρφωση αυτού του τίτλου δεν ήταν να χαϊδέψω τα αυτιά και να περιποιηθώ τιμή στα πρόσωπά σας, στα πρόσωπα ενός εντυπωσιακού αριθμού εκατοντάδων συνέδρων που συμμετέχουν με παρουσίαση εργασιών ή ως επιστημονικό ακροατήριο και συμβαίνει να είναι

πολύ ή λιγότερο γνωστά άτομα που θεραπεύουν την Ιατρική Επιστήμη. Θα διαπιστώσετε βέβαια ότι απέφυγα επιμελώς τον γνωστό κακόχορο σκόπελο «των...επωνύμων και...ανωνύμων» της σύγχρονης ελλαδικής λεξιπενίας στην οποία μας έχουν καταδικάσει και κατεβάσει τα περιώνυμα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Ο τίτλος μου περιέχει την αναφορά στη «θεία έμπνευση» ακριβώς επειδή πιστεύω ακράδαντα ότι η Επιστήμη της Ιατρικής και οι θεράποντές της, άνδρες και γυναίκες, είναι πράγματι άτομα εμπνευσμένα από την ευλογία Εκείνου ο οποίος εν Σοφία τα πάντα εποίησε.

Ελπίζω ότι η φιλόξενη διάθεσή σας απέναντί μου θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για την πιθανότητα να παρεξηγηθώ, καθώς αποφάσισα να τοποθετηθώ κάπως παράδοξα, για μερικούς ίσως και άκομψα, υπενθυμίζοντας τη σημασία και τους συμβολισμούς που περιέχει η γνωστή κινέζικη κατάρα που εκτοξεύεται, συνήθως, σε γείτονες και ανεπιθύμητους, «δήθεν» φίλους με τη μορφή ευχής:

«Σας εύχομαι να ζήσετε σε ενδιαφέρουσες εποχές....»

Τα πράγματα για όλους εμάς που παίρνουμε την απόφαση να αναλώσουμε τη ζωή μας και να λειτουργήσουμε εντός θεραπευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων και ακαδημαϊκών συνόρων, γίνονται ακόμη πιο δύσκολα από τη στιγμή που ο καθένας και η καθεμιά μας σε προσωπικό-υπαρξιακό επίπεδο συνειδητοποιούμε ότι πράγματι «ζούμε σε ενδιαφέρουσες εποχές» και ίσως ΔΕΝ διαθέτουμε ΟΛΕΣ τις απαραίτητες δεξιότητες

που απαιτούνται για να χειρισθούμε και να φέρουμε με επιτυχία στην ολοκλήρωση τις μικρές και μεγάλες κρίσεις που αυτές οι εποχές μας επιφυλάσσουν με ρυθμούς και ταχύτητες άγνωστες στο πρόσφατο παρελθόν.

Φέρνω στον νου μου και ταυτόχρονα στην προσοχή σας το κλασικό παράδειγμα του Αγίου Αυγουστίνου ο οποίος προβληματισμένος με την έννοια του Θεού και προσπαθώντας να συλλάβει διανοητικά το μεγαλείο Εκείνου καθώς περιδιάβαινε στην ιταλική παραλία, είδε ξαφνικά ένα μικρό παιδάκι να κάνει αυτό που όλοι μας έχουμε κάνει ως παιδιά, παρακολουθήσαμε να κάνουν τα δικά μας παιδιά και το βλέπουμε σε επανάληψη με όλα τα παιδάκια που παίζουν δίπλα στο κύμα. Ο μικρούλης που ξεφύτρωσε μπροστά στον Άγιο Αυγουστίνo «από το πουθενά» κουβαλούσε νερό από τη θάλασσα μέσα στο κουβαδάκι του και το εναπόθετε στην τρύπα που είχε ανοίξει στην άμμο. Πλησίασε ο Άγιος το παιδί και το ρώτησε καλοπροαίρετα «τι ακριβώς κάνεις;» περιμένοντας μια σκαμπρόζικη παιδιάστικη απάντηση.

«Προσπαθώ να μεταφέρω όλο το πέλαγος σε αυτή τη μικρή τρύπα»

του απήντησε το αγγελούδι και μονομιάς εξαφανίστηκε αφήνοντας κατά πολύ σοφότερο τον Άγιο Αυγουστίνo.

Έχω την αίσθηση ότι εσείς ως ερευνητές και εφαρμοστές της Ιατρικής Επιστήμης σε καθημερινή βάση έχετε βρεθεί άπειρες φορές μπροστά σε τέτοιες αποκαλυπτικές εμπειρίες και όλοι εμείς οι δέκτες των υπηρεσιών σας έχουμε πολλά περιστατικά επιβεβαίωσης ότι το έργο σας και θεάρεστο είναι και ότι εσείς οι γιατροί πράγματι είσθε φορείς της θείας έμπνευσης ανάμεσα στο γένος των ανθρώπων.

Αυτή η διαπίστωση, όμως, όσο υπερβολική και αν ακούγεται απόψε θα είναι απείρως πιο σημαντική σύντομα όταν συγκεκριμένα ολοκληρωθεί η καταγραφή του ανθρωπίνου γονιδιώματος και ο ρόλος του γιατρού θα αρχίσει να περικλείει τους γνωστούς κινδύνους που επικεντρώνονται στο κλασικό δίλημμα, «είμαι η προέκταση του Θεού ή μπορώ να το παίξω...μικρός Θεός;»

Ανάμεσα στο χθες και στο αύριο

Η προμετωπίδα στο έμβλημα του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης όπου βρέθηκα ως προπτυχιακός φοιτητής και απεφοίτησα ως κοινωνιολόγος-ψυχολόγος πριν τέσσερις δεκαετίες προ-

τρέπει με περισσή σοφία αυτούς που δρασκελίζουν το κατώφλι της κυρίας εισόδου στο Πνευματικό εκείνο Ίδρυμα να φροντίζουν για τρία πράγματα:

«Να ζούνε στο παρόν, μαθαίνοντας από το παρελθόν και προγραμματίζοντας για το μέλλον...».

Αυτή η προτροπή και οι εντυπωσιακές διαπιστώσεις που κάνει φέρνει στο νου μια άλλη παρότρυνση, τοποθέτηση εάν θέλετε, του μεγάλου Αμερικανού ερευνητή και θεραπευτή Δρα William Mayo, από τους ιδρυτές της ομώνυμης κλινικής των ΗΠΑ. Ο συνάδελφός σας Δρ Mayo απευθυνόμενος συλλογικά στα μέλη της ιατρικής οικογένειας θεώρησε πως οι μεγάλες «προκλήσεις» της Ιατρικής Επιστήμης και των Ιατρών σε επίπεδο ερευνητικό ή κλινικό και εφαρμοσμένο θα πρέπει σε συνοπτική μορφή να διασφαλίζουν τα ακόλουθα τρία πράγματα:

- **Να τιμάτε με το έργο σας εκείνους και εκείνες που προηγήθηκαν και δημιούργησαν πριν από εσάς,**

- **Να παρέχετε φροντίδα του υψηλότερου δυνατού επιπέδου με τον καλύτερο τρόπο σε όσους έρχονται να εξυπηρετηθούν από εσάς και**

- **Να εκπαιδεύετε σωστά αυτούς που θα σας διαδεχθούν**

Οι ψυχοκοινωνικές διαστάσεις του ρόλου του ιατρού

Η δεοντολογία της «επιστήμης των επιστημών» όπως τη χαρακτηρίζουν όχι μόνο μερικοί από αυτούς που τη διακονούν αλλά και πολλοί άλλοι, η Ιατρική, έχει μια ιδιόμορφη ιστορική εξέλιξη ξεκινώντας από τις πρώτες θέσεις που σκιαγράφησε για τον ρόλο του θεράποντα ο πατέρας της επιστήμης, ο Ιπποκράτης και φτάνοντας μέχρι την σύγκλιση των απόψεων που επιτεύχθηκε στη Γενεύη το 1948.

Σκύβοντας με ευλάβεια πάνω από τα ιστορικά ντοκουμέντα που μας κληροδότησαν οι δικοί μας αρχαίοι Έλληνες μπορούμε να εντοπίσουμε τις διαστάσεις του ρόλου του ιατρού μέσα στο κοινωνικό σύστημα με βάση δύο συγκεκριμένες έννοιες, δηλαδή «τη φιλία» και «τη φιλανθρωπία».

Για τα άτομα που τάσσονται να υπηρετούν τον συνάνθρωπό τους προσφέροντάς του εξειδικευμένες γνώσεις της «τέχνης θεραπευτικής» οι έννοιες της φιλίας και της φιλανθρωπίας μπορούν να επαυξηθούν ενσωματώνοντας και την

κυρίαρχη έννοια της «φιλοτεχνίας».

Με ποιες, όμως, προσδιοριστικές συντεταγμένες αναφέρονται οι αρχαίοι –ο Ιπποκράτης, ο Γαληνός, ο Ασκληπιός– στην ιατρική «θεραπευτική τέχνη»; και ποιος είναι ο ρόλος της σε συνάρτηση με την υπαγορευόμενη από τη φύση ηθική; Την «τέχνη θεραπευτική» προφανώς την ασκούν αυτοί που έχουν επιδοθεί στη σπουδή, τη μελέτη, την ανάλυση της ανθρώπινης βιολογίας και φυσιολογίας. Σε αντίθεση με τον εμπειρικό ιατρό της προ-ιπποκρατικής περιόδου, ο «τεχνίτης» ιατρός γνωρίζει και τι κάνει και γιατί το κάνει και έτσι η «ιατρική τέχνη» προσλαμβάνει τη μορφή του επικούρου, του βοηθού του ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ κατά μερικούς ή της φύσης [Φυσιολογία], κατά άλλους και κατά μίμηση και με δημιουργικότητα.

Αλλά αυτή η μορφή της «φιλοτεχνίας» ενισχύεται ακόμη περισσότερο καθώς τείνει να συμπεριλάβει στην οντολογική της υπόσταση τρία συγκεκριμένα στοιχεία, τη φιλία, τον λόγο και τον έρωτα. Ο πατέρας της Ιατρικής φαίνεται ότι θεωρούσε αναγκαίο τον συγκερασμό των θεμελιακών στοιχείων της φιλανθρωπίας και της φιλοτεχνίας στις δομές της προσωπικότητας του ιατρού.

Η «φιλοτεχνία» του ιατρού είναι αυτή που τον οδηγεί στη μελέτη της φυσιολογίας των ασθενών, στη απόκτηση γνώσεων της φαρμακολογίας, στην κατανόηση της παθολογίας και τελικά στην εφαρμογή αυτών των γνώσεων για λόγους «θεραπευτικούς».

Στο σημείο αυτό νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο να ειπωθεί ότι η φιλανθρωπία στην πλατωνική Αθήνα κατέληγε στην προσφορά διαφοροποιημένων «ιατρικών υπηρεσιών» στις διάφορες κοινωνικές τάξεις της αθηναϊκής δημοκρατίας. Έτσι, για τους εύπορους δημότες εκτός των άλλων η θεραπεία περιελάμβανε ειδικές δίαιτες και μαζί ειδική αγωγή αποχής από εργασιακά καθήκοντα (ανάπαυση και κούρα) και φυσικά πλούσια διαλογική - λεκτική επικοινωνία, ενώ για τους άπορους δημότες η θεραπευτική προσέγγιση εδραζότανε περισσότερο στην αποτελεσματικότητα και λιγότερο στις δίαιτες και την αποχή από τα εργασιακά καθήκοντα. Τελικά οι υπηρεσίες προς τους είλωτες γίνονταν από «ιατρικούς βοηθούς» [κάτι ανάλογο με το σύγχρονο παραϊατρικό προσωπικό θα μπορούσε να πει κανείς], προέβλεπαν και περιελάμβαναν ελάχιστη λεκτική επικοινωνία και – όσο πικρά και εάν ακούγεται αυτό – προσιδίαζαν περισσότερο στις σύγχρονες «κτηνιατρικές» υπηρεσίες που προσφέρονται στα κατοικίδια ζώα.Εάν

σκύψει κανείς προσεκτικά στα κείμενα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη και του Ιπποκράτη (Πολιτεία, Νόμοι, Τίμαιος, Συμπόσιο, Ηθικά Νικομάχεια), μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το γενικό περίγραμμα του ηθικού προβληματισμού ενάσκησης των καθηκόντων του ιατρού συνέπιπτε με την αποφυγή της «ύβρεως» απέναντι στη μητέρα-Φύση. Με άλλα λόγια ο ιατρός όφειλε να είναι φιλάνθρωπος προς τον ασθενή του, φιλότεχνος προς την επιστήμη του και «ευσεβής» προς τη φύση. Αυτή ακριβώς η ευσεβεία προς τη φύση οδήγησε τον δικό μας Σταγειρίτη Αριστοτέλη στα «Ηθικά Νικομάχεια» να συμβουλεύσει τον ιατρό να εγκαταλείψει τις προσπάθειες διάσωσης εκείνου του ατόμου που διαπιστώνει ότι πάσχει από «ασθένεια αθεράπευτη».

Η πρόοδος, όμως, της επιστημονικής έρευνας και συγκεκριμένα η γεωμετρικά αυξανόμενη πρόοδος των τελευταίων δεκαετιών, αποτελέσματα της οποίας είναι, μεταξύ άλλων, και οι επαναστατικές εξελίξεις στους τομείς της παρεμβατικής αναπαραγωγής (π.χ η κλωνοποίηση και η in vitro ή η in vitro παρεμβατική αναπαραγωγή) και τώρα πλέον η επικείμενη ολοκλήρωση μελέτης του ανθρώπινου γονιδιώματος, έχουν δημιουργήσει ηθικά προβλήματα που αφορούν επαγωγικά στο κοινωνικό σύστημα, ξεκινώντας από τον μεμονωμένο ερευνητή, την ερευνητική ομάδα και τελικά την ίδια την ιατρική επιστήμη.

Επιχειρώντας μια κοινωνιολογική προσέγγιση του συγκεκριμένου προβλήματος όχι μόνο της θέσπισης αλλά και της καθολικής αποδοχής ενός ηθικού κώδικα στην άσκηση της ιατρικής, τόσο στον τομέα της έρευνας όσο και της εφαρμογής των αποτελεσμάτων και ευρημάτων της αισθάνομαι υποχρεωμένος να κάνω τη διαφοροποίηση ανάμεσα :

α) στο άτομο (προσωπικός κώδικας ηθικής-δεοντολογίας)

β) στην ομάδα (επαγγελματικός κώδικας ηθικής-δεοντολογίας) και,

γ) στο σύστημα (κοινωνικός κώδικας ηθικής-δεοντολογίας).

Απλουστεύοντας τα δεδομένα της ψυχολογίας του βάρους θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε εδώ ότι η υποκειμενική αίσθηση ηθικής και το πλαίσιο δεοντολογίας στο άτομο ταυτίζεται με τη λαϊκή έννοια της «φωνής της συνείδησης» που αφορά στον ψυχοδυναμικό όρο του ΥΠΕΡΕΓΩ «superego». Το ελεγκτικό αυτό στοιχείο της ανθρώπινης προσωπικότητας αφορά στη διατήρη-

ση ισόρροπης δυναμικής ανάμεσα στις τυφλές επιθυμίες του αχαλίνωτου υποσυστήματος του «Id και του libido» που υπακούουν στις αρχές της άμεσης ικανοποίησης των αναγκών μας, και του υποσυστήματος του ΕΓΩ που συχνά σκιαγραφείται ως η ψυχολογική διάσταση της κοινωνικής ταυτότητας του κάθε ατόμου.

Σίγουρα ο προσωπικός κώδικας ηθικής και αντλείται και επηρεάζεται από τις περιβάλλουσες και περιρρέουσες ψυχοκοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες της επαγγελματικής ομάδας με την οποία ταυτίζεται το συγκεκριμένο άτομο (στην περίπτωσή σας ο ιατρός), αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού συστήματος μέσα στο οποίο και η συγκεκριμένη ομάδα και το συγκεκριμένο άτομο ζούνε και λειτουργούν. Και με την ίδια σιγουριά μπορούμε να πούμε ότι οι κώδικες ηθικής του ευρύτερου κοινωνικού συστήματος αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, ακριβώς όπως αλλάζουν και άλλες πολιτισμικές και ηθικές αξίες που πρεσβεύουν άτομα και ομάδες. Επιπρόσθετα ο ψυχολόγος-κοινωνιολόγος ερευνητής βρίσκεται συχνά αντιμέτωπος με διαφορετικά συστήματα αξιών και κώδικες ηθικής που εκπροσωπούν διαφορετικά κοινωνικά συστήματα που συνυπάρχουν στα μήκη και πλάτη του πλανήτη μας όπως βρίσκεται αντιμέτωπος και με διαφοροποιημένα συστήματα ηθικής και αξιών μέσα στο ίδιο το κοινωνικό σύστημα, όταν εξετάζονται διαφορετικές χρονικές περιόδους.

Η αποψινή μου παρουσία και συμβολή, όμως, στο Συνέδριό σας δεν αφορά στις επιστήμες της κοινωνιολογίας και ψυχολογίας όπως αυτές υπηρετούνται από τους συναδέλφους μου και εμένα τον ίδιο, εντός και εκτός του ελλαδικού χώρου σήμερα. Αφορά «στην προσεκτική και ακριβή σκιαγράφηση της θείας έμπνευσης» που διακρίνει το έργο των σύγχρονων ιατρών. Αφορά, επίσης, και στους τρόπους με τους οποίους εισπράττουν την εφαρμογή αυτής της «θείας έμπνευσης» στην καθημερινή άσκηση του λειτουργημάτος σας οι μεμονωμένοι ασθενείς, οι συγγενείς και το ευρύτερο κοινωνικό σύστημα μέσα στο οποίο όλοι μας ζούμε.

Το αιώνιο θέμα της ηθικής

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι με δεδομένες τις ραγδαίες εξελίξεις που σημειώνονται σε όλα τα ερευνητικά μέτωπα της ιατρικής επιστήμης –σε πρωτόγνωρο και εκρηκτικό μάλιστα

συνδυασμό με τις εξελίξεις στις επιστήμες της πληροφορικής – προκύπτει επιτακτική και η ανάγκη τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο οι ιατρικές εταιρίες και μαζί τους οι οργανωμένοι φορείς σε επίπεδο κυβερνήσεων και κρατών να επιδιώκουν τη σύνταξη και θεσμοθέτηση κάποιων κωδίκων ηθικής ιατρικής συμπεριφοράς.

Αναμφίβολα, για να τοποθετηθούμε παραγωγικά στο θέμα μας, για να καταθέσουμε προσωπικές απόψεις, μαρτυρίες και προβληματισμούς έτσι ώστε να προκύψει και γόνιμος διάλογος αλλά και επιμόρφωση των νεωτέρων ιατρών και των φοιτητών της ιατρικής επί θεμάτων που απασχολούν σοβαρά τον ιατρικό κλάδο, ίσως θα έπρεπε να φροντίσουμε να συμφωνήσουμε σε έναν κοινό παρονομαστή. Να επιχειρήσουμε τη συναίνεση, θα έλεγα, επί του θεμελιακού ερωτήματος: «Τι ακριβώς είναι η ηθική;»

Να συμφωνήσουμε με την πλατωνική άποψη όπου η ηθική είναι θεμέλιο για μια θεωρία της αθανασίας της ατομικής ψυχής; Η να συμπαραταχθούμε με τον Αριστοτέλη ο οποίος την αποδέχεται και την ερμηνεύει ως Αρχή οργανωτική της κοινωνίας; Η, πάλι, όντας ακριβώς αυτό που είμεθα σχεδόν όλοι στον ελλαδικό χώρο με επίκεντρο τον Δήμο Φιλίππων και την Ιατρική Εταιρία Καβάλας – Έλληνες και Χριστιανοί Ορθόδοξοι – να θεωρήσουμε ότι η ηθική ξεκινά «με την αγάπη προς τον πλησίον μας» για να απολήξει στην υπερβατική πραγματικότητα της Βασιλείας του Θεού;

Τελικά, μήπως θα έπρεπε, αποτολμώντας μια δημιουργική πρωτοτυπία να ξεκινήσουμε την αναζήτησή μας αποδεχόμενοι ένα συγκεκριασμό όλων των παραπάνω θέσεων; Μια τέτοια καινοτομία θα βοηθούσε να γεφυρώσουμε ένα φαινομενικό χάσμα για τους λαούς της Εσπερίας και να τους προσφέρουμε εμείς οι νεο-Έλληνες ένα «κερί σύγχρονου φωτός προβληματισμού» καθώς είναι μάλλον αδιανόητο να κάνουμε ουσιαστική προσφορά τεχνογνωσίας στις εργαστηριακές ερευνητικές δραστηριότητες της τεχνολογικά αναπτυσσόμενης Ιατρικής των χωρών της Εσπερίας;

Λειτουργώντας ρομαντικά θα αποτολμήσω απόψε να στηρίξω σε αυτήν τη συντεταγμένη τους προσωπικούς μου προβληματισμούς καθώς καταθέτω τη δική μου μαρτυρία, τις δικές μου απόψεις επί του θέματος που αποτελεί και αιτία παρουσίας μου στην εναρκτήρια τελετή του 3^{ου}

σας Πανελληνίου Ιατρικού Συνεδρίου.

Η ηθική, διατείνονται αρκετοί συνάδελφοι, είναι μία έννοια που αλλάζει σε συνάρτηση με τον χωροχρόνο της εφαρμογής της και κατά συνέπεια θα αποτελεί, διαχρονικά, εστία αναπαραγωγής αντεγκλήσεων όταν εφαρμόζεται σε σχέση με την επιστημονική έρευνα. Η θέση αυτή, παρά τις πολυποικίλες ερμηνείες που επιδέχεται, ουσιαστικά στηρίζεται και στην ιστορική, πλέον, *mea culpa* προς την παγκόσμια κοινή γνώμη που αισθάνθηκε υποχρεωμένη να εκφράσει η επιστημονική κοινότητα των ΗΠΑ μετά το πυρηνικό ολοκαύτωμα της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι το 1945.

Την εποχή εκείνη μία, κυριολεκτικά «σαστισμένη» επιστημονική κοινότητα που περιλάμβανε άτομα όλων των ειδικοτήτων και γνωστικών αντικειμένων έρευνας επεδίωξε, σπασμωδικά θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς, την επιβολή και ενάσκηση νόμων και διαταγμάτων που θα είχαν τη δυνατότητα να θέσουν ηθικούς, περιοριστικούς φραγμούς ακόμη και σε ανακαλύψεις του μεγέθους και της συναρπαστικής μεγαλοφίας των ανθρώπων του προγράμματος διάσπασης του ατόμου και δημιουργίας της πυρηνικής βόμβας που είχε καλυφθεί από το μυστικό κωδικό όνομα «The Los Alamos Project».

Ακολουθώντας το *Zeitgeist*, το πνεύμα εκείνης της μεταπολεμικής κοινωνικής ψυχολογίας που περιγράφω εδώ, σε παγκόσμια σύναξη στη Γενεύη το 1948, αποφασίσθηκε ότι για τον ιατρό «...η υγεία του ασθενούς αποτελεί το υπέρτατο μέλημά του...». Τον επόμενο κιόλας χρόνο, το 1949, στο Λονδίνο η Παγκόσμια Ομοσπονδία Ιατρικών Εταιριών ξεπέρασε τη θέση εκείνη επίσημα πλέον συνιστώντας στον κάθε γιατρό της **υψηλίου «να...μην κάνει κακό!»**

Ή, μήπως, θα έπρεπε το ίδιο το κοινωνικό σύστημα σε μία υπεύθυνη αντίληψη του ειδώλου του το οποίο ευκρινώς αντικατοπτρίζεται από τις περιώνυμες, ανενδοίαστα επιλήψιμες ηθικά δραστηριότητές του να αναρωτηθεί «γιατί απαιτεί από τον ιατρό και την ιατρική κοινότητα να λειτουργήσουν με εμφανή κριτήρια φιλανθρωπίας και υπέρμετρης εγκράτειας» τη στιγμή που η κοινωνία έχει αναγάγει συλλογικά τον ταχυπλουτισμό, την α-φιλία, την αλλοτρίωση και την εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον συνάνθρωπό του σε «αρετές» υψηλού επιπέδου στον αγώνα για ανταγωνισμό και επιβίωση που στηρίζονται

στην αλόγιστη και ακράτητη απληστία;

Όταν σήμερα το δικαίωμα του ατόμου για την άσκηση της «τέχνης θεραπευτικής» της ιατρικής επιστήμης απαιτεί, κατά μέσο όρο, 11 με 13 χρόνια σκληρής εργασίας μετά την απαιτητική δοκιμασία της εισαγωγής σε μία ιατρική σχολή, και όταν σε διεθνή κλίμακα η επαγγελματική ταυτότητα κάθε σύγχρονου Ιπποκράτη τον διαφοροποιεί εξυψώνοντάς τον από τα υπόλοιπα επαγγέλματα γιατί να μην θεωρήσει το ίδιο το άτομο και η επιστημονική αδελφότητα στην οποία ανήκει ότι αποτελούν επίλεκτα στελέχη του συστήματος και δικαιούνται να σκέφτονται αυτοδύναμα και να προχωρούν καινοτομικά;

Ίσως την πλέον αφοπλιστική απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα να μας την έχει δώσει, και δεν θα το αφήσουμε να περάσει απαρατήρητο, ο Μαϊμονίδης όταν πριν μερικούς αιώνες δήλωνε επιγραμματικά:

“...Βοήθα με να είμαι μετριοπαθής σε όλα, Ύψιστε, εκτός από την αγάπη μου για την επιστήμη...”

Δεν επιθυμώ να σας κουράσω περισσότερο και για τον λόγο αυτό θα ολοκληρώσω τις σκέψεις μου αμέσως.

Αναμφίβολα και τα ερωτήματα που εγείρονται ήταν και θα συνεχίσουν να είναι πολλά και ο προβληματισμός μας ήταν, είναι και σίγουρα χρειάζεται να παραμείνει πολυσύνθετος και πολύ-επίπεδος. Μαζί, όμως, και η πραγματικότητα χρειάζεται να παραμείνει αναλλοίωτα επικεντρωμένη σε μία συγκεκριμένη συλλογιστική: Η αναζήτηση της αλήθειας, η ερευνητική δραστηριότητα που στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων μέσα από την εφαρμογή των οποίων θα βελτιωθεί η ζωή του ανθρώπου δεν μπορεί παρά να είναι έργο θεάρεστο ή αλλιώς δεν θα μας παρείχε Εκείνος τη δυνατότητα της δημιουργικής αναζήτησης και στοχαστικής κατανόησης της μητέρας φύσης.

Ίσως ο θεμελιακός πυρήνας των προβλημάτων να είναι συνώνυμος με τις διαδικασίες εφαρμογής αυτών των γνώσεων στην πράξη. Να θυμηθούμε, λοιπόν, τη θέση του Louis Pasteur που προτρέπει τους γιατρούς:

«Άσχετα του εάν οι προσπάθειές σας ευνοηθούν ή αποτύχουν, έχοντας προσπαθήσει στον μέγιστο δυνατό βαθμό θα μπορείτε να πείτε...έκανα ότι μπορούσα!...»

Θα δεχθούμε να συνεχίσει να ισχύει και στον 21ο αιώνα το πλατωνικό πρότυπο της παροχής

υπηρεσιών με βάση διαφοροποίησης την οικονομική τάξη ή το κοινωνικό στρώμα στο οποίο ανήκουν οι ασθενείς σας ή θα παρασχεθεί φροντίδα ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης στις γνώσεις που οι προικισμένοι θεράποντες –ερευνητές και εφαρμοστές– των σύγχρονων εντυπωσιακών μορφών της «τέχνης θεραπευτικής» κατέχουν και μπορούν να εφαρμόσουν;

Να λοιπόν που υποσχόμενος να δώσω κάποιες απαντήσεις σε πανάρχαια ερωτήματα και προβλήματα που παρουσιάζονται με σύγχρονες μορφές σας οδηγώ, κλείνοντας την εισήγησή μου, στη διαμόρφωση νέων ερωτημάτων...

Ως ακαδημαϊκοί άνδρες και γυναίκες ας θυμηθούμε ότι κάθε θέση γεννά μια αντίθεση που απολήγει σε νέα σύνθεση επιβεβαιώνοντας στην καθημερινή πρακτική τη διαλεκτική του Χέγκελ που προέβλεψε αυτή τη δυναμική διαδικασία.

«Στον κόσμο αυτό τίποτε δεν γίνεται χωρίς θάρρος, γιατί το θάρρος μαζί με το ήθος συνιστούν τα δύο απαραίτητα συστατικά της διανοητικής μας ικανότητας» δήλωσε πριν δυόμιση χιλιάδες χρόνια ο Αριστοτέλης.

Εγώ σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και εύχομαι καλή επιτυχία στο 3^ο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο...

Κάρδαμον.